

به نام خدا

اشتیاق به مدرسه

مؤلف :

اکرم قومی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: قومی، اکرم، ۱۳۶۸
عنوان و نام پدیدآور: اشتیاق به مدرسه/ مولف اکرم قومی.
مشخصات نشر: ارسطو (سازمان اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۳۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۶۵۳-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص ۱۲۸-۱۲۱.
موضوع: اشتیاق به مدرسه
رده بندی کنگره: LB۳۰۲۷
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۱۰۳۸
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۱۴۶۷۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: اشتیاق به مدرسه
مولف: اکرم قومی
ناشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۲۵۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۶۵۳-۳
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران
Chaponashr.ir

سپاسگزاری

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گذاردن نتوانند. بدون شک جایگاه و منزلت معلم والاتر از آن است که در قدردانی از زحمات بی شائبه او با زبان قاصر و دست ناتوان چیزی بنگاریم بنابراین، از استاد شایسته و بزرگوام جناب آقایان دکتر احمد کریمی دشتکی، دکتر محمدضا بحرانی و دکتر سید یونس محمدی یوسف نژاد که زحمت راهنمایی، مشاوره و داوری این پژوهش را کشیده و بدون مساعدت ایشان این پایان نامه به نتیجه مطلوب نمی رسید کمال تشکر و سپاس را دارم.

تقدیم به:

پدر و مادر مهربانم، که هر لحظه وجودم را از چشمه سار پر از عشق چشمانشان سیراب می‌کنند...

و تقدیم به:

همسر و پسر عزیزم، به پاس قدردانی از قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت،

امنیت، آرامش و آسایش برای من فراهم آورده‌اند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار
۱۱	فصل اول: کلیات پژوهش
۱۱	مقدمه
۱۳	بیان مسأله
۱۷	اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۸	اهداف پژوهش
۱۹	فرضیه‌های پژوهش
۲۰	تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها
۲۱	تعاریف سطح عملیاتی
۲۳	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه ی پژوهش
۲۳	مبانی نظری
۶۴	پیشینه پژوهش
۶۸	نتیجه گیری از پژوهش های پیشین
۶۹	مدل مفهومی پژوهش
۷۱	فصل سوم: روش شناسی پژوهش
۷۱	روش پژوهش
۷۱	جامعه آماری
۷۲	حجم نمونه و روش نمونه گیری
۷۲	ابزار های جمع آوری اطلاعات
۷۶	روش های آماری تحلیل داده ها
۷۷	فصل چهارم: یافته های پژوهش
۷۷	یافته های توصیفی

۸۵	یافته های استنباطی
۹۷	مدل اصلاحشدهی نهایی پژوهش
۱۰۷	فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادهای
۱۰۷	بحث و نتیجه گیری
۱۱۸	محدودیتها
۱۱۸	پیشنهادهای
۱۲۱	منابع و مآخذ
۱۲۱	منابع فارسی
۱۲۴	منابع لاتین
۱۲۹	پیوست ها
۱۲۹	پرسشنامه اشتیاق به مدرسه
۱۲۹	دانش آموز گرامی با سلام و احترام
۱۳۲	پرسشنامه جو کلاس
۱۳۳	پرسشنامه فرهنگ مدرسه
۱۳۵	پرسشنامه خودپنداره تحصیلی

پیشگفتار

پژوهش حاضر با هدف تحلیل روابط فرهنگ مدرسه و اشتیاق به مدرسه با نقش میانجی جو کلاس و خودپنداره تحصیلی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر بوشهر انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش ۴۲۶۳ نفر از دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان بوشهر بود که از میان آنها بر اساس روش نمونه گیری تصادفی متناسب ۲۵۰ نفر به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. نوع این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نحوه جمع آوری داده ها، توصیفی-همبستگی بوده است. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه های اشتیاق به مدرسه وانگ و همکاران (۲۰۱۱)، فرهنگ مدرسه الساندر و ساد (۱۹۸۸)، خودپنداره تحصیلی یی یسن چن (۲۰۰۴) و جو کلاس فریزر و همکاران (۱۹۹۵) استفاده گردید. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که اثر مستقیم سازهی فرهنگ مدرسه بر سازهی اشتیاق به مدرسه معنادار نمی باشد ولی اثر مستقیم سازهی فرهنگ مدرسه بر سازهی جو کلاس و خودپنداره تحصیلی معنادار می باشد. همچنین اثر مستقیم سازهی جو کلاس بر سازهی اشتیاق به مدرسه معنادار می باشد. اثر مستقیم سازهی خودپنداره تحصیلی بر سازهی اشتیاق به مدرسه نیز معنادار می باشد. از سویی اثر غیرمستقیم سازهی فرهنگ مدرسه بر سازهی اشتیاق به مدرسه از طریق نقش میانجی سازهی خودپنداره تحصیلی و جو کلاس معنادار می باشد.

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

دوره ابتدایی دوره ای است که به لحاظ عاطفی جسمانی روانی دانش آموزان در مرحله رشد قرار دارند. لازم است معلم و والدین با شناخت ویژگی های مختلف دانش آموزان در این دوره سنی در صدد رفع هر چه بهتر نیازهای مختلف آن ها باشند (حسنی، ۱۳۹۶). از طرفی از جمله مفاهیم پراهمیت و مرتبط با اشتیاق به مدرسه که می تواند نقش مؤثری بر زندگی تحصیلی دانش آموزان ابتدایی داشته باشد جو کلاس^۱ است. جو کلاس به درس در مدارس ابتدایی یکی از اجزاء ساختار داخلی مدرسه است. جو کلاس درس به عنوان محیط یادگیری و با ساختار ارزش ها و هنجار های خود می تواند جهت های معلمان و شاگردان را در رهبری موفقیت آمیز تدریس و یادگیری هدایت کند و اثربخشی مجموعه سازمانی مدرسه را افزایش دهد (کوکسا، ۲۰۱۰). یکی دیگر از مفاهیم پراهمیت و مرتبط با اشتیاق به مدرسه که می تواند نقش مؤثری بر زندگی تحصیلی دانش آموزان ابتدایی داشته باشد، فرهنگ مدرسه^۳ است. همانند بسیاری از مفاهیم علوم انسانی و اجتماعی، تعریفی واضح، همه پسند و هماهنگ از فرهنگ مدرسه، وجود ندارد. تعریف هایی که در متون پژوهشی مربوطه ارائه شده است، متأثر از تعریف کلی واژه فرهنگ است. گیرتز^۴ (۱۹۷۳) فرهنگ را الگوی معنایی و منتقل شده در طول

1- Class climate
2- Kocoska
3- School culture
4- Geertz

تاریخ، تعریف کرده است. ونگلر^۱ (۱۹۸۶) فرهنگ مدرسه را مشتمل بر نگرشها، دیدگاه ها، و باورهای اعضای مدرسه (اعم از معلم و دانش آموز) در زمینه های مختلف تلقی می کند (ونگلر، ۱۹۸۶؛ به نقل از وانگ^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). از سویی یکی دیگر از مفاهیم پراهمیت و مرتبط با اشتیاق به مدرسه که می تواند نقش مؤثری بر زندگی تحصیلی دانش آموزان ابتدایی داشته باشد، خودپنداره تحصیلی^۳ است. اهمیت خودپنداره برای کسانی که با تعلیم و تربیت سر و کار دارند، امری کاملاً روشن و آشکار است زیرا، از میان مسایل و موضوعات مختلفی که رفتار و نگرش دانش آموزان ابتدایی را عمیقاً تحت تأثیر قرار می دهد، نگرش و طرز تلقی او نسبت به خودش است (پینسکتن^۴ و همکاران، ۲۰۱۵).

از طرفی اشتیاق به مدرسه^۵ ارتباط نزدیکی با جو کلاس، فرهنگ مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش آموزان ابتدایی تحصیلی دارد. اشتیاق به مدرسه یک حالت ذهنی درون فردی میدانند که فرد را درگیر فعالیت های مدرسه می کند. همچنین پژوهش در مورد اشتیاق به مدرسه از زمانی شروع شد که معلمان و مربیان نگران ترک تحصیل دانش آموزان، انگیزه ضعیف و عدم درگیری دانش آموزان در فعالیت های مدرسه بودند. (ارثنر و همکاران^۶، ۲۰۱۳).

در همین راستا پژوهش حاضر به تحلیل روابط فرهنگ مدرسه و اشتیاق به مدرسه با نقش میانجی جو کلاس و خودپنداره تحصیلی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی شهر بوشهر پرداخته است.

1 - Wengler

2 - Wang

3- Academic self-concept

4 - Pinxten

5 - Longing for school

6 - Orthner

بیان مسأله

اهمیت دوره ابتدایی در جهت رشد و شکوفایی استعداد دانش آموزان تا این اندازه اهمیت دارد که در تعریف نظام جدید آموزشی به دوره «اساس» نام گرفته است. از جمله کارکردهای مهم این مقطع تحصیلی رشد ارزش‌ها، رشد اجتماعی و رشد عقلانی می‌باشد. یعنی دوره کودکی به واسطه روح مستعد و آماده فراگیر برای آموختن، زمینه‌ای را ایجاد می‌کند که هر فعالیتی مانند نقشی بر سنگ ماندگار باقی بماند. همچنین جایگاه رشد اجتماعی در خصوصیات رفتاری قابل مشاهده است. هر رفتاری بر مبنای ارزش‌های آموخته شده و شکل جسمانی خاص خود در کودک ظاهر می‌شود. ورود کودک به دبستان آمیخته با رفتار خاصی است و این وظیفه مدرسه است که این رفتار را تعدیل یا الگوسازی کند و از این طریق است که تطابق رفتارها با ارزش‌های انسانی و الهی امکان پذیر می‌شود. از طرفی در رشد عقلانی ذهن آماده دانش آموز در ارتباط با روح و جسمش زمینه‌ای را ایجاد می‌کند که پایه اولیه آموزش در این دوره تحصیلی می‌شود. شاید بتوان مهم‌ترین نقش مدارس ابتدایی را در عقلانی کردن و ظهور تفکر در دانش آموزان به حساب آورد (آقایی میبیدی، ۱۳۹۵).

از جمله مفاهیم پراهمیت و مرتبط با اشتیاق به مدرسه که می‌تواند نقش مؤثری بر زندگی تحصیلی دانش آموزان داشته باشد جو کلاس است. جو اصطلاح وسیعی است که به ادراک معلمان از محیط عمومی کار در مدرسه اطلاق شده و متاثر از سازمان رسمی، غیررسمی، شخصیت افراد و رهبری سازمانی است. در واقع می‌توان بیان داشت جو مدرسه نتیجه مستقیم ارزش‌ها و هنجارها، عقاید مشارکت‌کنندگان در محیط مدرسه است، آنگونه که باید با یکدیگر در حال تعامل باشند. صاحب نظران محیط مدرسه را دارای دو جو علمی و اجتماعی می‌دانند که هر کدام از این دو بعد به نوبه خود دارای خصوصیات و ویژگی‌هایی هستند که در ارتباط با یکدیگر زمینه بهبود جو مدرسه را فراهم می‌سازند. به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت آموزش زمانی موثر و ماندگار است که توأم با احساس خوب و مثبت باشد. بخشیدن انرژی و انگیزه به دانش آموزان نیز تنها از طریق به کارگیری معلمان خبره و با مدارک تحصیلی بالا به دست نمی‌آید بلکه

گاهی حتی یک نگاه محبت آمیز داشتن لبخند بر لب و ارتباط موثر با دانش آموزان می تواند همه آن چیزی باشد که دانش آموزان به خصوص در مناطقی که از پایگاه اقتصادی و اجتماعی پائین تری برخوردار هستند، شوق تحصیل و خودشکوفایی را برانگیزد. محیط کلاس درس در فرایند تدریس و یادگیری و همچنین رشد شناختی و عاطفی دانش آموزان ابتدایی نقش مهمی دارد. تحلیل شرایط درونی مدارس نیازمند تمرکز بر دو مفهوم مرتبط جو کلاس است. جو به عنوان بخشی از فرایندهای سازمانی کارکرد موفق سیستم ها را هدایت می کند، به طور منظم در مدرسه و همچنین در کلاس درس وجود دارد و آن چیزهایی را که وانمود می کند تنها مربوط به ظاهر خارجی شان نیست، بلکه از آن بسیار عمیقتر است. (موتی و همکاران، ۲۰۱۳).

یکی دیگر از مفاهیم پراهمیت و مرتبط با اشتیاق به مدرسه که می تواند نقش مؤثری بر زندگی تحصیلی دانش آموزان داشته باشد، فرهنگ مدرسه است. فرهنگ مدرسه مجموعه ارزشها، باورها، هنجارها، معانی مشترک درون مدرسه است. شاید بتوان گفت فرهنگ مدرسه نظامی از ارزشها، نمادها، تشریفات، مراسم، آداب و رسوم، هنجارها و اعتقادات معانی مشترک است. مدارس فرهنگ منحصر به فرد خود را دارند که این فرهنگ حول محور ارزشها، عقاید و احساسات خاص آن مدرسه شکل می گیرد. فرهنگ یک مدرسه بر این موضوع تاکید دارد که مهم ترین هدف مورد نظر برای پرورش دانش در آن مدرسه چیست و جهت اصلی تلاش اجزای مختلف مدرسه باید به کدام سمت باشد. شکل گیری یک فرهنگ در مدرسه از تعاملات نزدیک مدیران و رهبران آموزشی با معلمان به عنوان اصلی ترین عناصر تصمیم گیری و اجرا آغاز می شود. یک رفتار مثبت و هدفمند مدیر آموزشی ابتدا بر عملکرد معلمان تاثیر می گذارد و در مرحله ی بعد دانش آموزان را متاثر خواهد کرد. یک مدیر کاردان باید بداند از میان انواع تعاملات مثبت و منفی، هر کدام به چه اندازه بر دانش آموزان تاثیر می گذارد که تا حد ممکن ساختار ارتباطی خود را بر پایه ی این اطلاعات بنا کند (اووینل و همکاران، ۲۰۱۱).

از سویی یکی دیگر از مفاهیم پراهمیت و مرتبط با اشتیاق به مدرسه که می تواند نقش مؤثری بر زندگی تحصیلی دانش آموزان داشته باشد، خودپنداره تحصیلی است.